

การอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการยึดคนเป็นศูนย์กลางการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 และเด็กชั้นเตรียมประถมปีที่ 1 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ของโรงเรียนเซนต์แอนโทนี อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการยึดคนเป็นศูนย์กลาง ทำให้กลุ่มทดลองที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีการยึดคนเป็นศูนย์กลางการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุน้อยกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกลุ่มทดลองภายหลังการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีการยึดคนเป็นศูนย์กลางการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุน้อยกว่าก่อนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลทำให้การยึดคนเป็นศูนย์กลางของเด็กลดน้อยลง ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของทืออาเจท์ที่กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดจากสภาพที่มีความคิดแบบยึดคนเป็นศูนย์กลางไปยังสภาพที่มีการยึดคนเป็นศูนย์กลางลดน้อยลง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีการรับรู้ที่ชั้กแย้งและมีการโต้เถียงซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจการรับรู้ของผู้อื่นดีขึ้น ฟลาเวล (Flavell 1963 cited by Looft, 1972: 75-76) กล่าวว่าในช่วงเวลาที่เด็กมีการชั้กแย้งหรือมีการโต้เถียงกับเด็กอื่น ๆ เด็กจะรู้สึกถูกบังคับให้ทดสอบความคิดและการรับรู้ของตนอีกครั้งหนึ่ง ในแนวทางการความคิดที่ชั้กแย้งกับของตน จากการกระทำเช่นนี้เองจะทำให้การยึดคนเป็นศูนย์กลางของเด็กค่อย ๆ ลดลง

ทืออาเจท์ ได้อธิบายถึง ลักษณะของความชั้กแย้งระหว่างบุคคลที่มีระดับของพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกันว่าเป็นการนำไปสู่การพัฒนาของสติปัญญา โดยจะผ่านขบวนการสมดุล (Equilibration) กล่าวคือ ในขั้นต้นเด็กจะมีความเชื่อมั่นในความคิดการรับรู้ของตนเอง สติปัญญาของเด็กจะอยู่ในขั้นสมดุลที่ระดับหนึ่ง แต่เมื่อเด็กได้พบกับข้อชั้กแย้งกับความคิดหรือการรับรู้ที่ชั้กแย้งกับสิ่งที่ตนมีอยู่เดิม และเด็กเริ่มให้ความ

สนใจกับสิ่งที่ขัดแย้งนั้น จะเป็นช่วงที่เด็กอยู่ในสภาวะที่เรียกว่าไม่สมดุลย์ (Disequilibrium) เด็กไม่สามารถใช้กระบวนการรับ (Assimilation) ข้อมูลเหล่านั้นไว้ในโครงสร้างทางสมองได้จึงพยายามค้นหาความเป็นจริงจนสามารถเข้าใจและมีความคิดใหม่ที่จะผสมผสานการรับรู้ในสิ่งใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างที่มีอยู่เดิม สติปัญญาของเด็กในช่วงนี้ก็จะพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสภาวะที่สมดุลย์อีกครั้ง และสติปัญญาของเด็กจะพัฒนาจากขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่งได้ เด็กจะต้องสนใจในปัญหาและพยายามแก้ปัญหาด้วยความกระตือรือร้นมากกว่าที่จะปฏิเสธหรือหนีปัญหาจนกว่าเขาจะสามารถแก้ปัญหาได้ (Flavell 1977: 241-242)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามจัดสภาพการณ์ให้ผู้รับการทดลองมีการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุที่อยู่ต่างตำแหน่งกัน โดยให้เด็กที่นั่งในตำแหน่งต่างกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จากความยึดมั่นในการรับรู้ของตนเองไปสู่สภาพของความขัดแย้งกับการรับรู้ของผู้อื่น เด็กจะคิดหาทางพิสูจน์การรับรู้ของตนเอง ในระยะนี้จะเกิดความไม่สมดุลย์ทางสติปัญญาขึ้น จากสภาพในห้องทดลอง ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนมากให้ความสนใจและร่วมมือแก้ปัญหาเป็นอย่างดี และสามารถมีคำตอบได้ภายในเวลาที่กำหนดให้ ผลจากการมีโอกาสโต้แย้งและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนี้ทำให้การยึดตนเป็นศูนย์กลางของเด็กในกลุ่มทดลองลดน้อยลง ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มความสามารถในการรับรู้ในสิ่งที่บุคคลอื่นมองเห็น และสติปัญญาของเด็กจะอยู่ในสภาวะสมดุลย์มากขึ้น

จากการจัดสภาพของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนี้ ผู้วิจัยให้เด็กที่ไม่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นผู้มีระดับของพัฒนาการทางสติปัญญาสูงกว่า เขาคู่กับเด็กที่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับของพัฒนาการทางสติปัญญาที่ต่ำกว่า เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาให้ได้เพียงคำตอบเดียว โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าเด็กที่ไม่ยึดตนเป็นศูนย์กลางจะเป็นผู้ชักนำให้เด็กที่ยึดตนเป็นศูนย์กลางมีการแก้ปัญหาไปในทางที่แสดงว่าระดับสติปัญญามีการพัฒนาขึ้น กล่าวคือหลังจากที่เด็กทั้งสองคนตกลงกันจับอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจัดมาให้เรียบร้อยแล้ว ในสภาพที่เด็กช่วยกันจับนี้ควรจะเป็นโอกาสที่เด็กจะโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง นอกจากนั้นการที่ผู้วิจัยใช้เครื่องมือหลายชุด แต่ละชุดได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่า สามารถเป็นสื่อให้เด็กมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในหลาย ๆ

ตำแหน่ง ประกอบกับจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง พบว่าเด็กมีการโต้เถียง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพอสมควร จึงทำให้เกิดความแน่ใจว่าเด็กทั้งสองโตมีปฏิสัมพันธ์กัน มิใช่เป็นการยอมตามกันโดยปราศจากการโต้แย้ง จากการตรวจคะแนนของความถูกต้องในการจัดเครื่องมือพบว่าจำนวนของคะแนนที่ถูกต้องมีถึงร้อยละ 88 (ดูภาคผนวก จ.) แสดงว่าเด็กที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนความคิดยอมตามเด็กที่ไม่ยึดคนเป็นศูนย์กลางได้ถึง 88% และจากการวัดการยึดคนเป็นศูนย์กลางหลังจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 1 สัปดาห์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของเด็กที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง จะเห็นว่า เด็กที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางมีการยึดคนเป็นศูนย์กลางน้อยลง ซึ่งแสดงว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลทำให้เด็กเพิ่มความสามารถในการรับรู้ในสิ่งที่บุคคลอื่นมองเห็น

โตมีนักวิจัยหลายท่านในต่างประเทศพยายามศึกษาถึงผลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการเพิ่มความสามารถทางสติปัญญาค้นอื่น ๆ เช่น การอนุรักษ์ โตมีนักวิจัย 3 คน ทำการศึกษาเรื่องนี้ ไคแก่ เมอร์เรย์ (Murray 1976) ซิลเวอร์แมน และสโตน (Silverman and Stone 1972) และซิลเวอร์แมนและเจอร์ริงเจอร์ (Silverman and Geringer 1973) ที่ทำการทดลองในทำนองเดียวกัน เพื่อศึกษว่าหลังจากการจักสภาพให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกันแล้ว เด็กจะมีความสามารถในการอนุรักษ์เพิ่มขึ้นหรือไม่ ผลการทดลองของนักวิจัยทั้งสามคณะ พบว่า หลังจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

จากผลของการวิจัยของนักวิจัยทั้งสามคณะ เป็นการย้ำทฤษฎีของพีอาเจต์ ที่กล่าวว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลทำให้เด็กมีความสามารถทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น และเมื่อเด็กมีความสามารถทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น การยึดคนเป็นศูนย์กลางก็ยอมลดลง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามเลือกกลุ่มตัวอย่างที่แน่ใจได้ว่ายังคงมีการยึดคนเป็นศูนย์กลางค่านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ โดยการนำเอาเครื่องมือที่สร้างขึ้นและได้รับการยอมรับจากคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วไปทดสอบกับเด็กนักเรียนโรงเรียนวัดสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุระหว่าง 6 ปี 6 เดือน ถึง 7 ปี 6 เดือน จำนวน 15 คน ซึ่งผลปรากฏว่าเด็กที่สามารถรับรู้สิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นได้ 75% หรือโตคะแนนจากแบบวัดการยึดคนเป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่ 0-3

คะแนน ซึ่งจัดเป็นผู้ที่ไม่มีการยึดคนเป็นศูนย์กลางนั้นจะมีอายุประมาณ 7 ปี - 7 ปี 6 เดือน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งยังคงมีการยึดคนเป็นศูนย์กลางอยู่นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ควบคุมตัวแปรเรื่องเพศ โดยการให้เด็กที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางเลือกมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเด็กที่ไม่ยึดคนเป็นศูนย์กลางที่ตนชอบมากที่สุด และไม่คำนึงว่าจะต้องเป็นเพศเดียวกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยมีความเชื่อว่าเด็กที่ชอบพอกัน จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกันได้ดีกว่าเด็กที่ไม่คุ้นเคยกัน

ได้มีผู้พยายามใช้วิธีการฝึกในการเพิ่มความสามารถในการรับรู้ในสิ่งที่บุคคลอื่นมองเห็น คือ คอกซ์ (Cox 1977) ได้พยายามฝึกเด็กให้มีความสามารถรับรู้ในสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็น โดยฝึกเด็กอายุ 5 ปี เขาได้จัดสภาพการทดลองออกเป็น 4 สภาพ คือ กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับโดยการย้ายไปนั่งดูวัตถุในตำแหน่งอื่น กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับโดยใช้คำพูด กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับโดยผู้ฝึกหมุนวัตถุที่เห็นในตำแหน่งอื่น ๆ ใหญ่ และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ในช่วงของการฝึก ใช้เวลาฝึกช่วงละ 15 นาที เป็นเวลา 9 สัปดาห์ รวม 20 ช่วงเวลา ผลคือหลังจากฝึกแล้วทั้งสามกลุ่มมีพฤติกรรมกรรับรู้ในสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก

ทั้งนี้ไคกล่าวมาแล้วจากบทที่ 1 ว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันของเด็ก ทำให้สติปัญญามีการพัฒนาขึ้น เด็กจะใช้ชบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างตนเองกับโลก สติปัญญาจึงพัฒนาไปอยู่ในสภาวะที่สมดุลย์ (Equilibrium) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงแตกต่างจากชบวนการฝึก ดังที่คอกซ์ ได้ทดลอง เพราะการฝึกมิได้เน้นถึงความสมดุลย์ทางสติปัญญา แต่จะเน้นที่องค์ประกอบภายนอก เช่น การเสริมแรงภายนอก การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และในช่วงของการฝึกจะมีการกระทำที่ผิดหรือดูอย่างตลกเวลา พ็ออาเจท์ (Piaget 1957 cited by Elkind and Flavell 1969: 150) ไม่สนับสนุนชบวนการฝึกโดยให้เหตุผลอยู่ 3 ประการคือ

1. บทบาทของการเสริมแรงภายนอก (The role of external reinforcement) ตามพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้มีความเชื่อว่า ในระหว่างการทดลอง ผู้ทดลองจะควบคุมพฤติกรรมของผู้รับการทดลองได้ โดยการให้การเสริมแรงภายนอก ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือคำชมเชย แต่ในสภาพของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ทดลองเป็นเพียงบุคคลที่เอื้ออำนวยให้เด็กได้กำหนดแนวทางของตนเอง (Self-regulatory) ที่จะไ้มาซึ่งความสมดุลย์ทางปัญญา

ในระคับของพัฒนาการที่สูงขึ้น โดยที่ผู้ทดลองก็ทำนายไม่ได้ว่า ผลของปฏิสัมพันธ์จะเป็นเช่นไร และระหว่าง เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่สูงกว่า และเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ต่ำกว่า ฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายชักนำ และฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายยินยอม

2. บทบาทของการทบทวนซ้ำ (The role of repetition) ทฤษฎีการเรียนรู้ เน้นแต่เพียงการเพิ่มหรือการลดของพฤติกรรมที่ต้องการเท่านั้น มิได้เน้นถึงขบวนการภายในที่เกิดความคุ้นกันในระหว่างการทดลอง จากการวิจัยของ ซิลเวอร์แมน และเจอร์ริงเจอร์ (Silverman and Geringer 1973) โค้ททดลองให้เด็กที่อนุรักษ์ไคมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่อนุรักษ์ไม่ไค ในช่วงการมีปฏิสัมพันธ์นั้นปรากฏว่ามีเด็กที่อนุรักษ์ไคแต่ไคยอมตามความคิดของเด็กที่อนุรักษ์ไม่ไค จำนวน 4 คน และหลังจากนั้น 1 เดือน เขาไคทำการทดสอบความสามารถในการอนุรักษ์ของเด็กทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่าเด็กที่ไคอนุรักษ์ไม่ไคมีความสามารถในการอนุรักษ์เพิ่มขึ้น และเด็กที่ไคอนุรักษ์ไค ก็ยังคงความสามารถในการอนุรักษ์ไคเหมือนไคเดิม แสดงว่าการยอมตามเพื่อนของเด็กที่อนุรักษ์ไค เป็นเพียงการยอมตามชั่วคราว มิไคมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีอยู่แล้ว ซึ่งในเรื่องนี้ทฤษฎีการเรียนรู้ไม่สามารถอธิบายไคว่าเพราะเหตุไคการยอมตามเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อเด็กที่อนุรักษ์ไคเพียงระยะสั้น ไคการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนเป็นการให้การเสริมแรงตนเองจริงแล้วเด็กที่อนุรักษ์ไคและอนุรักษ์ไม่ไคที่ยอมตามความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม ในช่วงที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก็ยอมจะตองแสดงความคิดเห็นแบบยอมตามอีก ในการทดสอบหลังการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่งานวิจัยของ ซิลเวอร์แมน และ เจอร์ริงเจอร์ แสดงให้เห็นว่าเด็กที่อนุรักษ์ไม่ไคเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะของความสมดุลทางปัญญา ส่วนเด็กที่อนุรักษ์ไคก็ยังคงมีความสามารถในการอนุรักษ์เหมือนไคเดิม เพราะเด็กเหล่านี้อยู่ในสภาวะทางปัญญาที่สมดุลอยู่แล้ว

3. บทบาทของความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (The concept of association) ในสภาพการมีปฏิสัมพันธ์ของที่อาเจ้ จะเน้นถึงขบวนการรับ (Assimilation) ว่าเป็นความสมบูรณ์ของพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งจะสะท้อนถึงขั้นตอนของขบวนการสมดุลระหว่างกิจกรรมของขบวนการรับในขั้นแรก และกิจกรรมของขบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) ในสิ่งใหม่ แต่ในกระบวนการเรียนรู้ เน้นแต่เพียงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายนอก คือสิ่งเร้าและการตอบสนองเท่านั้น

ดังนั้นอาจกล่าวไคว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา

สูงขึ้น และการมีคนที่ศูนย์กลางของเด็กจะลดลง เด็กจะสามารถแยกความแตกต่าง
 ได้ว่า บุคคลอื่นมีการรับรู้ที่ไม่เหมือนตน จะทำให้เด็กมีการรับรู้สิ่งที่ยาวเข้ามาในชีวิต
 ได้รวดเร็ว และกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลไปถึงการมีชีวิตในสังคมด้วย
 เมื่อเด็กมีการมีคนที่ศูนย์กลางน้อยลงจะมีผลทำให้พฤติกรรมการบริจจาค การตัดสินใจ
 จริยธรรม การช่วยเหลือและการเห็นอกเห็นใจของเด็กมีมากขึ้น (Rubin and
 Schneider 1973; Strayer 1980; Buckley, Siegel and Ness 1977) ซึ่งจะ
 ทำให้สังคมดำเนินไปในรูปแบบของการพึ่งพาอาศัย มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันซึ่งกันและกัน
 และยังทำให้เด็กเข้าสังคมได้ก็อีกด้วย (Waxler, Yarrow and Smith 1977)
 ดังนั้น บิดา-มารดา ครู-อาจารย์ และญาติผู้ใหญ่ควรจะส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสทำงาน
 หรือเล่นรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อที่เด็กจะได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์แก่เด็กทั้งทางด้านส่วนตัวและสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย